

VAN BINNEN SPORTEN NAAR BUITEN SPORTEN. OF THUIS!

Veranderingen sportaccommodatiegebruik tijdens de coronapandemie

Hoewel het belang van sporten en bewegen tijdens de coronapandemie werd benadrukt, hebben de coronamaatregelen tot gevolg dat het moeilijker is om te (blijven) sporten. Dit geldt voor sommige typen sportaccommodaties meer dan voor anderen. In dit artikel brengen we in beeld in hoeverre de sportdeelname en het gebruik van sportaccommodaties zijn veranderd tussen 2019 (voor corona) en de periode maart-mei 2021 (tijdens corona). Hierbij richten we ons op veranderingen in sportdeelname in een sportaccommodatie binnen, op een sportaccommodatie buiten, in de openbare ruimte of thuis. Bovendien kijken we of er verschillen zijn tussen laag- en hoogopgeleiden en mensen die meer of minder thuis zijn gaan werken in de verandering in sportdeelname en sportaccommodatiegebruik.

Door: Malou Grubben en Remco Hoekman

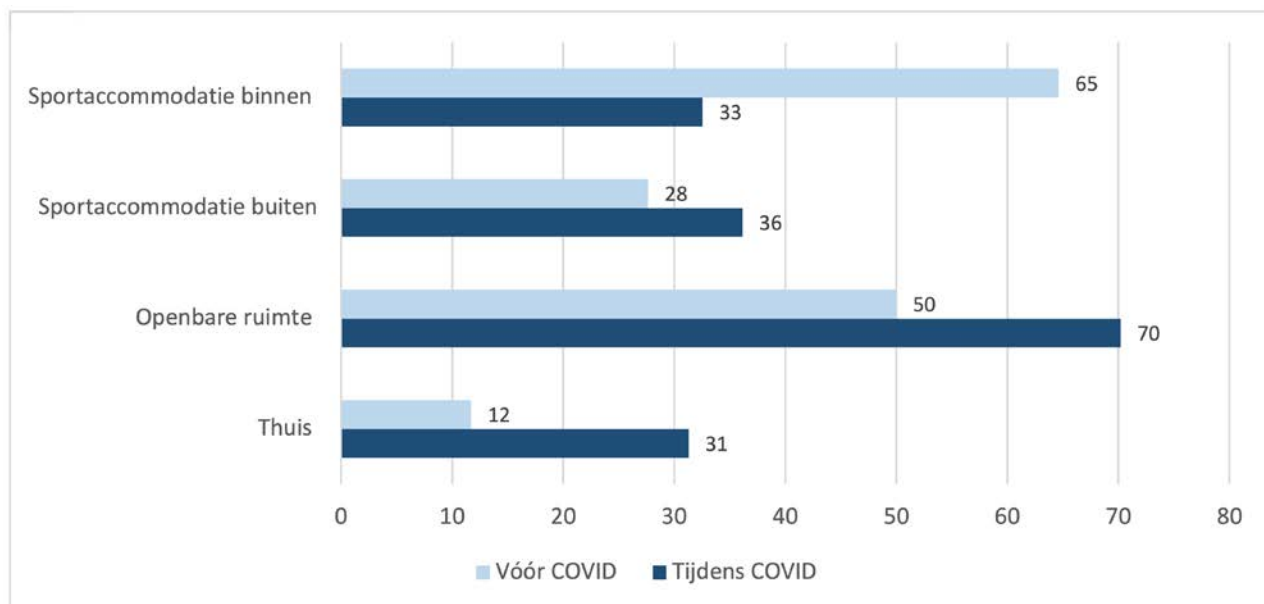
Ten tijde van dit onderzoek, het voorjaar van 2021, gold een aantal coronamaatregelen die het sporten op bepaalde locaties bemoeilijkten. Zo waren binnensporten, zoals sporten in de sportschool, niet toegestaan en moesten mensen van 27 jaar en ouder anderhalve meter afstand houden tijdens het buiten sporten en mochten zij met maximaal vier personen samen sporten. Er wordt verondersteld dat deze maatregelen voornamelijk de mogelijkheid hebben beperkt om in een sportaccommodatie binnen te sporten. De mogelijkheden om op een sportaccommodatie buiten, in de openbare ruimte of thuis te sporten werden hierbij minder geraakt. Er wordt verwacht dat de mensen die tijdens de coronapandemie al dan niet tijdelijk zijn gestopt met sporten, voornamelijk zijn gestopt met sporten in een sportaccommodatie binnen en dat een deel van deze

“DE HELFT VAN DE MENSEN DIE ZIJN GESTOPT MET SPORTEN IN EEN BINNENSPOORT- ACCOMMODATIE IS HELEMAAL GESTOPT MET SPORTEN TIJDENS DE CORONAPANDEMIË”

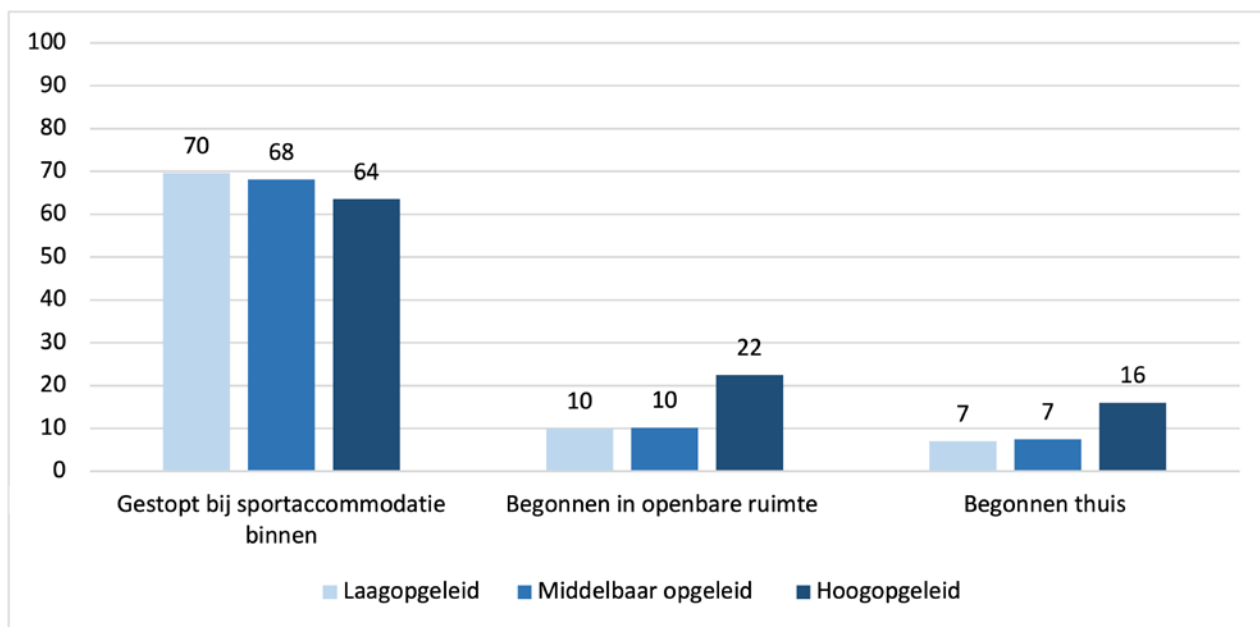
mensen is overgestapt naar sporten op een sportaccommodatie buiten, in de openbare ruimte of thuis. In lijn met deze veronderstelling blijkt uit data van Longitudinal Internet Studies for Social Sciences (LISS) dat het percentage sporters dat aangeeft in een sportac-

commodatie binnen te sporten, sterk is gedaald (zie figuur 1). Voor de coronacrisis gaf nog twee derde van de sporters aan in een sportaccommodatie binnen te sporten, terwijl dit tijdens de coronacrisis nog slechts voor een derde van de sporters geldt.

Figuur 1 Percentage sporters dat voor (n=1.566) en tijdens (n=1.275) de coronapandemie gebruik maakt van verschillende typen sportaccommodaties (in procenten)

Figuur 2 Verandering in sportdeelname binnen sportaccommodatie tijdens de coronapandemie, Nederlandse bevolking van 16-69 jaar, naar opleidingsniveau (n=2.705; in procenten)

BRON: LONGITUDINAL INTERNET STUDIES FOR THE SOCIAL SCIENCES (LISS), 2021. BEWERKING: RADBOUD UNIVERSITEIT.

OVERSTAP

Voor de overige drie soorten sportaccommodaties geldt dat het percentage sporters dat aangeeft daar te sporten groter is tijdens de coronapandemie dan daarvóór (zie figuur 1). Voor thuis sporten en sporten in de openbare ruimte is deze stijging het grootst; bij sporten op een sportaccommodatie buiten is die in wat lichtere mate te zien. Voor de coronacrisis sportte respectievelijk één op de tien en de helft

van de sporters thuis of in de openbare ruimte. Tijdens de coronacrisis is dit gestegen tot respectievelijk een derde en 70 procent van de sporters. Dit impliceert dat een deel van de mensen die, (mede) door de coronamaatregelen, zijn gestopt met sporten bij een binnensportaccommodatie, de overstap heeft gemaakt naar (voornamelijk) thuis sporten of sporten in de openbare ruimte.

Dit beeld wordt bevestigd als we verder inzoomen op veranderingen binnen individuen. De helft van de mensen die zijn gestopt met sporten in een binnensportaccommodatie is helemaal gestopt met sporten tijdens de coronapandemie (niet in figuur). Dit betekent dat de andere helft van de uitvallers bij een binnensportaccommodatie is begonnen met sporten bij een andere sportaccommodatie of dit er voor de coronapandemie ook al naast deed en hier tijdens de coronapandemie

“FITNESSCENTRA HEBBEN GEMIDDELD EEN KWART VAN HET LEDENBESTAND ZIEN UITSTROMEN IN CORONATIJD”

mee verder is gegaan. Van de mensen die een overstap hebben gemaakt van een binnensportaccommodatie naar een andere sportaccommodatie, heeft een overgroot deel – ruim vier op de vijf overstappers – de overstap gemaakt naar sporten in de openbare ruimte of thuis (niet in figuur). Al met al bevestigt dit de veronderstelling dat met name de gebruikers van binnensportaccommodaties door de maatregelen zijn gestopt met binnensporten of op zoek zijn gegaan naar alternatieve manieren van sportbeoefening. Het deel van deze uitvallers dat de overstap heeft gemaakt naar andere sportvormen, sport nu vooral in de openbare ruimte en thuis.

NEGATIEVE ONTWIKKELING

Dat de uitvallers vooral bij de binnensportaccommodaties zitten, wordt onderstreept door onderzoek onder fitnesscentra. Fitnesscentra hebben gemiddeld een kwart van het ledenbestand zien uitstromen in coronatijd. Daarnaast blijkt uit de Verenigingsmonitor en de ledentalstatistieken dat vooral binnensporten te maken hebben gehad met een ledenafname sinds de start van de coronapandemie. Het is sterk de vraag in welke mate dit gebruik weer terugveert wanneer corona achter de rug is. In de Monitor Sport en Corona IV wordt gemeld dat maar vier op de tien Nederlanders van plan zijn weer te gaan sporten zoals ze dat voor corona

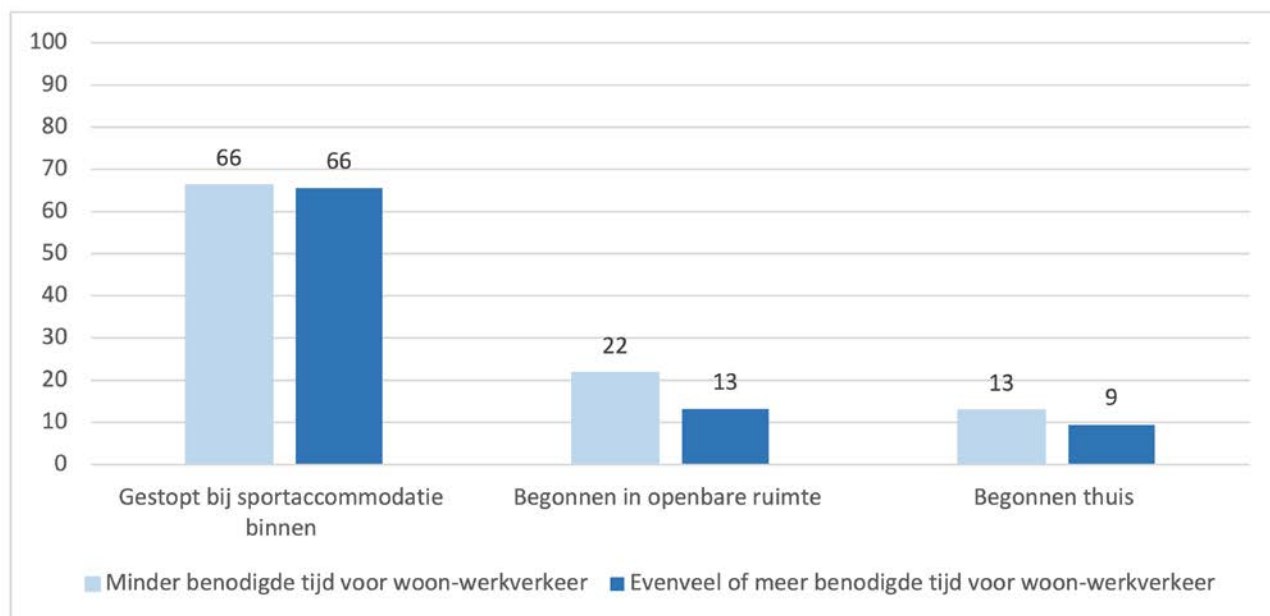
deden. Dit laat zien dat een groot deel niet vanzelfsprekend terugkeert in de binnensportaccommodaties. Daarbij is het goed om je te realiseren dat deze onderzoeken hebben plaatsgevonden voordat in november strengere maatregelen werden afgekondigd en er mogelijk nog meer aanstaande zijn. Een nieuwe sluiting van de binnensport kan deze negatieve ontwikkeling mogelijk nog verder versterken.

LAAGOPGELEIDEN STAPPEN MINDER OVER

We hebben gezien dat een deel van de sporters tijdens corona alternatieve sportvormen heeft gevonden en gebruik is gaan maken van andere voorzieningen of omgevingen voor de sportbeoefening. Maar er

Sport in coronatijd

Figuur 3 Verandering in sportdeelname binnen sportaccommodatie tijdens de coronapandemie, Nederlandse bevolking van 16-69 jaar, naar ontwikkeling in benodigde tijd voor woon-werkverkeer (n=2.109; in procenten)

BRON: LONGITUDINAL INTERNET STUDIES FOR THE SOCIAL SCIENCES (LISS), 2021. BEWERKING: RADBOUD UNIVERSITEIT.

is ook een deel van de sporters dat er niet in is geslaagd om tot ander sportgedrag te komen en is uitgevallen. De mate waarin mensen in staat zijn om over te stappen op andere sportvormen, hangt samen met hun opleidingsniveau. Tijdens de coronapandemie zijn laag- en middelbaar opgeleiden minder vaak dan hoogopgeleiden begonnen met thuis sporten of sporten in de openbare ruimte (zie figuur 2). Van de laag- en middelbaar opgeleiden die voor de coronapandemie nog niet thuis of in de openbare ruimte sportten,

is respectievelijk 7 procent en 10 procent hier tijdens de coronapandemie mee begonnen. Dit is substantieel lager dan het percentage hoogopgeleiden dat tijdens de coronapandemie is begonnen met thuis sporten (16%) of sporten in de openbare ruimte (22%). Hoogopgeleiden weten dus beter hun weg te vinden naar een alternatief aanbod, mogelijk ingegeven door meer culturele, financiële of temporele hulpbronnen. Voor het stoppen bij een binnensportaccommodatie zijn er weinig verschillen naar opleidingsniveau.

Per saldo neemt hiermee de ongelijkheid toe, doordat de hoogopgeleiden in grotere mate dan laagopgeleiden doorstromen naar andere sportomgevingen en sportvormen. Relatief weinig laagopgeleiden zijn overgestapt op thuis sporten of sporten in de openbare ruimte ter vervanging van sporten in een binnensportaccommodatie. Dit bevestigt het beeld uit eerder onderzoek dat de ongelijkheid in sportdeelname toeneemt (Grubben & Hoekman, 2021).

“DE MATE WAARIN MENSEN IN STAAT ZIJN OM OVER TE STAPPEN OP ANDERE SPORTVORMEN, HANGT SAMEN MET HUN OPLEIDINGSNIVEAU”

“HET THUISWERKEN KAN MEER MOGELIJKHEDEN BIEDEN OM OVERDAG TE SPORTEN”

MINDER WOON-WERKVERKEER STIMULEERT TOT SPORTEN

Bij het anders invullen van de sportbeoefening speelt de beschikbare tijd mogelijk een rol. Vanuit deze gedachte hebben we specifiek gekeken of de groep die door het wegvallen van woon-werkverkeer meer tijd beschikbaar heeft, beter in staat is om te blijven sporten. We zien hierbij een afname van woon-werkverkeer als indicator voor thuiswerken. We verwachten dat naast een toename van beschikbare tijd (door afname van woon-werkverkeer) ook meer flexibiliteit ontstaat als gevolg van het thuiswerken. Het thuiswerken kan namelijk meer mogelijkheden bieden om overdag te sporten. Zo kunnen mensen die thuiswerken meteen na werk sporten in plaats van naar huis te reizen en makkelijker een rondje hardlopen of thuis een work-out doen tijdens de lunchpauze of op een ander moment op de dag. Zoals in figuur 3 is te zien, zijn relatief veel mensen die minder tijd kwijt zijn aan woon-werkverkeer gestart met sporten in de openbare ruimte, vergeleken met

mensen die evenveel of meer tijd kwijt zijn aan woon-werkverkeer in vergelijking met de periode voor corona. In mindere mate geldt dit ook voor het starten met thuis sporten. Dit impliceert dat het voor mensen die tijdens de coronacrisis meer thuis zijn gaan werken makkelijker was om tot sporten te komen of om een alternatief te vinden voor de verminderde mogelijkheden om te sporten in een binnensportaccommodatie. Naast de tijd die wordt bespaard door minder woon-werkverkeer, draagt de grotere flexibiliteit tijdens het thuiswerken hier mogelijk aan bij.

OUDE GEBRUIKSPATRONEN

Het aandeel mensen dat in een binnensportaccommodatie sport, is sterk afgenomen tijdens de coronapandemie. Een deel van deze uitvallers is overgestapt naar de alternatieven thuis sporten en sporten in de openbare ruimte. Relatief weinig laagopgeleiden hebben deze overstap gemaakt, met als gevolg een toegenomen ongelijkheid in sportdeelname. Dit onderstreept het belang van aandacht voor

specifieke groepen binnen het sportstimuleringsbeleid. Tot slot blijkt dat relatief veel mensen die tijdens de coronapandemie meer thuis zijn gaan werken de overstap hebben gemaakt naar sporten in de openbare ruimte als alternatief voor sporten in een binnensportaccommodatie. De afname van het gebruik van binnensportaccommodaties tekent zich ook af in de ledentalstatistieken van de binnensportbonden en de lidmaatschappen bij fitnesscentra. Dit is een zorgelijke ontwikkeling voor de binnensport en roept vragen op over het toekomstige gebruik van binnensportaccommodaties en de exploitatiemogelijkheden. Voor binnensportvoorzieningen als sporthallen, sportzalen en gymzalen vergroot dit de urgentie van een goede samenwerking tussen onderwijs en sport om gebruik, exploitatie en maatschappelijke waarde van deze voorzieningen te optimaliseren. Goed om te beseffen is dat we er niet zonder meer van uit kunnen gaan dat oude gebruikspatronen zich herstellen en mensen daarmee terugkeren naar de

“WE KUNNEN ER NIET ZONDER MEER VAN UITGAAN DAT OUDE GEBRUIKSPATRONEN ZICH HERSTELLEN EN MENSEN TERUGKEREN NAAR DE BINNENSPOORTACCOMMODATIES”

binnensportaccommodaties. Voor de binnensportaanbieders ligt er een grote uitdaging om de sporters en potentiële sporters weer naar zich toe te trekken en te binden. Hier en daar zijn er tekenen van herstel bij ondernemende sportaanbieders, maar dat gaat niet vanzelf. Het is voor de binnensport te hopen dat verdere sluitingen ze bespaard blijven. Maar op moment van schrijven (eind november) is de kans reëel dat in ieder geval beperkingen aan de openingstijden worden gesteld en mogelijk nog verdergaande maatregelen volgen.

VERVOLGONDERZOEK

We blijven de ontwikkelingen nauwgezet volgen en komen in 2022 met een volgende meting om te bezien in welke mate de binnensport verder geraakt wordt door de huidige beperkende maatregelen. Ook willen we medio 2022 vaststellen hoe, hopelijk post-corona, het sportgedrag zich verder heeft ontwikkeld. Ervan uitgaande dat er in het tweede kwartaal van 2022 nauwelijks tot geen coronamaatregelen zijn die van invloed zijn op sportdeelname, kunnen we met dit vervolgonderzoek vaststellen of de verandering in sportdeelname en sportaccommodatiegebruik tijdens de coronapandemie structureel van aard is of dat deze zich (deels) herstellen tot de situatie zoals die voor de coronapandemie was. ■

Verantwoording

Dit artikel over veranderingen in sportdeelname en -accommodatiegebruik in tijden van corona is onderdeel van het onderzoeksproject 'Ongelijkheid in sport en bewegen onder COVID-19', dat onder leiding staat van de Radboud Universiteit en het Mulier Instituut. Het onderzoek is gefinancierd door ZonMw (projectnummer: 10430032010016). In dit artikel zijn uitkomsten gepresenteerd van de data uit het LISS-panel (peiling juli 2021). De data zijn gewogen op opleidingsniveau, leeftijd en geslacht, om zo betrouwbaardere uitspraken te kunnen doen over de gehele populatie. Meer informatie over het LISS-panel is te vinden op de website van Centerdata (Centerdata, z.d.).

“VOOR DE BINNENSSPORTAANBIEDERS LIGT ER EEN GROTE UITDAGING OM DE SPORTERS EN POTENTIËLE SPORTERS WEER NAAR ZICH TOE TE TREKKEN EN TE BINDEN”

Referenties

Centerdata (z.d.). *LISS panel*. <https://www.centerdata.nl/liss-panel>

Grubben, M., & Hoekman, R. (2021). *Sociale ongelijkheid in sportdeelname* [Factsheet 2021/12]. Mulier Instituut.

Pulles, I., Van Eldert, P., Nafzger, P., & Van der Poel, H. (Reds.) (2021). *Monitor Sport en corona III: De gevolgen van coronamaatregelen voor de sportsector*. Mulier Instituut.

Pulles, I., Van Eldert, P. & Van der Poel, H. (Reds.) (2021). *Monitor Sport en corona IV: De gevolgen van coronamaatregelen voor de sportsector*. Mulier Instituut.